

Magyar nyelv

helyi tanterv

Érvényes: 2023.09.01-től az 5-8. évfolyam számára

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta:

5-6. évfolyam: Balog Csilla, Csengeri Kinga, Harnóczi Hajnalka

7-8. évfolyam: Rontó Luca

Kiskunhalas, 2023.10.30.

.....
szakos tanár

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta:

Kiskunhalas, 2023.11.06.

.....
Szabó Ferenc
intézményvezető

Jóváhagyta:

Kiskunhalas, 2023.

.....
fenntartó

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	4
5. ÉVFOLYAM	8
A KOMMUNIKÁCIÓ ALAPJAI – 12 ÓRA.....	8
HELYESÍRÁS, NYELVHELYESSÉG JÁTÉKOSAN – 8 ÓRA	8
ÁLLANDÓSULT SZÓKAPCSOLATOK – 8 ÓRA.....	9
A NYELVI SZINTEK: A BESZÉDHANG, A FONÉMA, A SZÓELEMEK, A SZAVAK, AZ ÖSSZETETT SZAVAK – 26 ÓRA.....	10
HANGALAK ÉS JELENTÉS – 8 ÓRA	11
SZÖVEGÉRTÉS ÉS SZÖVEGALKOTÁS A GYAKORLATBAN – 8 ÓRA	11
6. ÉVFOLYAM	13
SZÖVEGÉRTÉS ÉS SZÖVEGALKOTÁS A GYAKORLATBAN – 12 ÓRA	13
SZÓFAJOK A NAGYOBB NYELVI EGYSÉGEKBEN: A MONDATOKBAN ÉS A SZÖVEGBEN. A SZÓFAJOKHOZ KAPCSOLÓDÓ HELYESÍRÁSI, NYELVHELYESSÉGI, SZÖVEGALKOTÁSI, SZÖVEGÉRTÉSI TUDNIVALÓK – 54 ÓRA	14
KÖNYV- ÉS KÖNYVTÁRHASZNÁLAT, A KULTÚRA HELYSZÍNEI – 4 ÓRA	15
7. ÉVFOLYAM	16
A KOMMUNIKÁCIÓ, A DIGITÁLIS ÍRÁSBELISÉG FEJLESZTÉSE – 6 ÓRA	16
MONDAT A SZÖVEGBEN – EGYSZERŰ MONDAT RÉSZEI, AZ ALÁ- ÉS MELLÉRENDELŐ SZÓSZERKEZETEK, A SZÓÖSSZETÉTELEK – 12 ÓRA	17
A MAGYAR NYELV TÁRSADALMI ÉS FÖLDRAJZI VÁLTOZATAI, RITKÁBB SZÓALKOTÁSI MÓDOK – JÁTÉKOS FELADATOKKAL – 10 ÓRA..	18
8. ÉVFOLYAM	19
KÖNYVTÁRHASZNÁLAT – 2 ÓRA.....	19
KÉSZÜLJÜNK A FELVÉTELIRE! – 10 ÓRA	19
SZÖVEGÉRTÉS ÉS SZÖVEGALKOTÁS A GYAKORLATBAN – 4 ÓRA	20
ÖSSZETETT MONDAT A SZÖVEGBEN – 8 ÓRA	20
NYELVTÖRTÉNET, A NYELVROKONSÁG KÉRDÉSEI – JÁTÉKOSAN – 4 ÓRA.....	21

Bevezetés

ÁLTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK

Egy nemzet megmaradásának alapja, de fennmaradásának, jövőjének is záloga, a kultúrája, az anyanyelve. Kultúránk, benne irodalmunk magyarul született meg, és ezen a nyelven formálódik tovább.

Az anyanyelven megszülető irodalom alkotói és hallgatói olyan olvasói hagyományt, kultúrát teremtenek, amely megerősíti egy közösség tagjainak az identitását. A magyar nyelv és irodalom tantárgy is a Kárpát-medencei magyarság irodalmát, szellemi örökségét egységesen és egységben kezeli.

A magyar nyelv és irodalom tantárgynak kitüntetett szerepe van: gondolkodni tanít, ismereteket ad át, szellemi, erkölcsi örökséget hagyományoz. Ezek olvasása, tanítása személyiséget formál, fejleszti a szépérzékét, az ítélőképességet, az erkölcsi érzékenységet. A magyar nyelv és irodalom tanításának nemcsak a műveltségátadás, a kompetenciafejlesztés, hanem az érzelmi nevelés is a célja.

A képzési szakasz feladata, hogy a tanulókat felkészítse az érettségire, tegye lehetővé – megfelelő ismeret, műveltség átadásával, a tanulói kompetenciák fejlesztésével – a sikeres továbbtanulást, a társadalomba való beilleszkedést. Érett, gondolkodó, ép erkölcsi érzékkel rendelkező, kiegyensúlyozott felnőttekként kerüljenek ki a közoktatásból.

A magyar nyelv és az irodalom tantárgy fejlesztési céljai jórészt összehangolhatók: az alaptantervben meghatározott hat fő fejlesztési területből (szövegértés; szövegalkotás; olvasóvá nevelés; mérlegelő gondolkodás, véleményalkotás; anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek; irodalmi kultúra, irodalmi ismeretek) négy mindkét tantárgy keretében fejleszthető. Minden nyelvtanóra kiemelt feladata a szövegértés és a szövegalkotás tanítása.

Magyar nyelvtanóra:

A középfokú képzés szakaszában, a 9–12. évfolyamon a nevelésnek-oktatásnak sok és sokrétű cél- és feladatrendszere van:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát.
- A tanulók felkészítése arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- A tanulók megértsék a gondolkodás, a viselkedés és a nyelvhasználat összefüggéseit.
- Alakuljon ki nyelvhasználati igényességük. Legyen elemi elvárás számukra a pontos és a magyar nyelvhelyességi szabályokat betartó szövegalkotás, a magyar helyesírás szabályainak ismerete.
- Ismerjék nyelvünk szerkezetét, grammatikáját, a nyelvhelyességi szabályokat, a stilisztikai árnyalatokat.
- A tanulók tudják elhelyezni anyanyelvüket a világ többi nyelve között, ismerjék nyelvük történelmi fejlődését.
- Értsék meg és példákkal tudják szemléltetni, hogy a nyelv és a gondolkodás, a beszéd és a gondolkodás feltételezik egymást, szorosan összefüggnek.
- Fontos cél a digitális kompetencia fejlesztése is, az IKT-eszközök tudatos és kreatív alkalmazása.

Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani. A törzsanyag órai feldolgozása kötelező.

Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projektmunkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett találhatóak.

Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100%-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

A törzsanyagot jelentő témákra, művekre, tevékenységekre szánt órák nem vonhatók össze a szabadon választott témák, művek értelmezésére szánt órákkal. Az ajánlott, illetve választott témákra szánt órakeretet a pedagógus akkor használhatja fel, ha a törzsanyagot már feldolgozta a diákokkal.

A szövegek kiválasztásakor is ez a két elv érvényesül a magyar nyelv és az irodalom tanításában is: a törzsanyag témái és művei, a hozzájuk kapcsolódó választható témák, művek, illetve a szabadon választható témák, művek.

https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_gimn_9_12_evf

https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_5_8

A TANTÁRGY ÓRAKERETE:

<i>Évfolyam</i>	<i>Heti órakeret</i>	<i>Éves órakeret</i>
5.	2	70
6.	2	70
7.	1	35
8.	1	35

A TÉMAKÖRÖK ÓRASZÁMA ÉVFOLYAMONKÉNT

Témakör neve	KTT 5-6.	5.	6.	KTT 7-8.	7.	8.
A kommunikáció alapjai	6	12	0			
Helyesírás, nyelvhelyesség játéko- san	8	8	0			
Állandósult szókapcsolatok	5	8	0			
A nyelvi szintek: a beszédhang, a fonéma, a szóelemek, a szavak, az összetett szavak	20	26	0			
Hangalak és jelentés	6	8	0			
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	6	8	0			
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	7	0	12			
Szófajok a nagyobb nyelvi egysé- gekben: a mondatokban és a szö- vegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szö- vegalkotási, szövegértési tudniva- lók	46	0	54			
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	4	0	4			
Szabadon felhasználható órakeret (14-14 óra került szétosztásra a két évfolyam között.)	28	0	0			
A kommunikáció, a digitális írásbe- liség fejlesztése				5	10	
Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, mellérendelő szó- szerkezet				12	15	
A magyar nyelv társadalmi és föld- rajzi változatai, szóalkotási módok – játékos feladatokkal				10	10	
Szabadon felhasználható órák – az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, te- hetséggondozásra évfolyamonként				14	0	0
Könyvtárhasználat				2		2
Készüljünk a felvételire!				10		10
Szövegértés, szövegalkotás				3		8
Összetett mondat a szövegben				8		8
Nyelvtörténet, nyelvrokonság – já- tékosan				4		7
Összes óraszám:	136	70	70	68	35	35

TANKÖNYVEK, SEGÉDESZKÖZÖK

- Az adott évfolyamon használt tankönyvek és segédeszközök jegyzékét az adott évfolyam aktuális tanmenete tartalmazza.

ÉRTÉKELÉS

- A értékelés szempontjairól és módjáról a Pedagógiai program ad részletes tájékoztatást: <https://szilady.net/gimnaziumrol/irattar>

TEVÉKENYSÉGEK:

Az alábbi tevékenységi formákból a szaktanár szabadon választhat egy témakör tanításán belül:

- frontális osztálymunka, egyéni munka, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, megbeszélés, vita, érvelés, reflektálás, ppt-s bemutató, projektmunka

5. évfolyam

A kommunikáció alapjai – 12 óra

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG
A jelek világa	Az országunk jelképeinek eredete
A kommunikáció fogalma, tényezői	Történelmi jelképeink értelmezése
A kommunikáció nem nyelvi jelei	A kommunikációs illemszabályok tudatosítása (üdvözlési szokások, SMS, chat)
A kommunikációs kapcsolat	
A beszélgetés	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek megismerése, alkalmazása és üzenetének felismerése a mindennapi beszédhelyzetekben
- A nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása
- A hallás utáni szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- A jelek felismerése, elkülönítése, csoportosítása
- A kommunikáció tényezőinek megismerése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek felismerése, alkalmazása
- A kommunikációs kapcsolat illemszabályainak tudatosítása, alkalmazása

FOGALMAK

- *természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, üzenet, kód, csoport, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés*

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Dráma: kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok
- Vizuális kultúra: vizuális kommunikáció
- Természetismeret: az érzékszervek szerepe
- Erkölcstan/hittan: önismeret, a személyes kapcsolatok, a beszélgetés jelentősége

Helyesírás, nyelvhelyesség játékosan – 8 óra

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG
Hang és betű, az ábécé	Megelevenedett ABC (rajzok)
Betűrend, elválasztás	Beszédtechnika
Helyesírásunk alapelvei: a kiejtés elve	Nyelvtörők

Helyesírásunk alapelvei: a szóelemzés elve	A magyar helyesírás értelemtükröző és értelem-megkülönböztető szerepe Helyesírási szótárak és helyesírási tanácsadó portálak használata
Helyesírásunk alapelvei: a hagyomány elve	
Helyesírásunk alapelvei: az egyszerűsítés elve	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az alapvető helyesírási szabályok megismerése (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve)
- A megismert helyesírási esetek felismerése írott szövegekben, és tudatos alkalmazása a szövegalkotásban

FOGALMAK

- *hang és betű, ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) elválasztás, helyes kiejtés, nyelvi normáknak megfelelő mondatalkotás, határozóragok megfelelő használata*

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek
- Idegen nyelvek
- Vizuális kultúra
- Természetismeret
- A tantárgyra jellemző fogalmak, tulajdonnevek, földrajzi nevek, digitális kifejezések helyesírása.

Állandósult szókapcsolatok – 8 óra

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG
Szólások	A magyar szólások, szóláshasonlatok, közmondások eredete: O. Nagy Gábor: Mi fán terem?, Kiss Gábor (Szerk.): Magyar szókincstár Az állandósult szókapcsolatok szerepe a szövegépítésben (jelentésbeli és stilisztikai többlet) A digitális kommunikáció állandósult szókapcsolatai és azok stilisztikai, jelentésbeli kifejezőereje
Szóláshasonlatok	
Közmondások	
Szállóigék	
Köznyelvi metaforák	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szókincs fejlesztése, a nyelvhelyességi szabályok alkalmazása.
- Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások értelmezése, szerkezetének, használati körének megfigyelése.
- A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben – játékos gyakorlatokkal.

FOGALMAK

- *állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, köznyelvi metaforák*

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Idegen nyelvek: a tanult idegen nyelv szókinccse, néhány állandósult szókapcsolata

A nyelvi szintek: a beszédhang, a fonéma, a szóelemek, a szavak, az összetett szavak – 26 óra

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG
Hangképzés, fonéma	A hangképzés biológiája – digitális anyagok Beszédtechnika Madarak népnyelvi megnevezésének és hangjuknak összehasonlítása A személynévadás esztétikája Az összetett szavak kialakulása, jelentésváltozása, nyelvhelyességi kérdések Idegen elemű összetett szavak és nyelvhelyességi kérdéseik A szótó és a toldalékok helyes használata Nyelvi játékok: szóalkotási módok
A magánhangzók csoportosítása	
Magánhangzótörvények: Hangrend Illeszkedés	
Mássalhangzótörvények: Részleges hasonulás Írásban jelöletlen és jelölt teljes hasonulás Összeolvadás Rövidülés Kiesés	
A szavak szerkezete: Egyszerű és összetett szavak Szótó és toldalékok A képző, a jel, a rag	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- A beszédhangok képzésének megismerése, csoportosításának alapjai
- A szavak szerkezetének felismerése
- A főbb szóelemek és funkciójuk (képző, jel, rag) felismerése, elkülönítése
- A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepének megfigyelése a kommunikációban
- Az alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás) felismerése
- Nyelvi játékok, szójátékok, szóalkotás különféle módjainak megismerése, digitális programok használatával is

FOGALMAK

- *beszédhang, fonéma, magánhangzó, mássalhangzó, hangkapcsolódási szabályszerűségek, szó, szóelem, egyszerű szó, összetett szó*

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Idegen nyelvek: a tanult idegen nyelv hangállománya, hangtani, szótani szerkezete.
- Természetismeret: az ember hangképző szervei.

Hangalak és jelentés – 8 óra

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG
Egyjelentésű szavak	A hangalak és a jelentés szerepe az írásbeli és szóbeli megnyilatkozásban Nyelvi humor Hangutánzó szavak a tanult idegen nyelvben
Többjelentésű szavak	
Azonos alakú szavak	
Rokon értelmű szavak	
Ellentétes jelentésű és hasonló alakú szavak	
Hangutánzó, hangulatfestő szavak	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A hangalak és a jelentés kapcsolatának, illetve a jelentésmezőnek a felismerése
- Az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú, az ellentétes jelentésű szavak, a rokon értelmű szavak, a hasonló alakú szavak, a hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, felismerése
- Gyakorlatszerzés a szavak jelentésviszonyainak sokféleségében

FOGALMAK

- *egyjelentésű, többjelentésű, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó, hangulatfestő szavak, jelentésmező*

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Idegen nyelv: a tanult idegen nyelv szókincse.
- Természetismeret: Hangok a természetben.
- Matematika: Jelölés képletekkel.

Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban – 8 óra

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG
Felelet, szóbeli beszámoló, vázlat	Az írásbeli megnyilatkozások műfajai, műfaji jellegzetességei A szövegalkotás fázisai A szövegalkotás mint tanulási módszer Kreatív írás
A leírás	
Az elbeszélés	
A párbeszéd	
A levél (hagyományos, elektronikus)	
A plakát, a meghívó	
A jellemzés	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szöveghű, értő szövegolvasás gyakorlása
- Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- Olvasási stratégiák alkalmazása
- A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata

- Szövegtípusok I. (feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás, jellemzés, könyvismertetés, hagyományos levél, elektronikus levél: e-mail) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok III. (plakát, meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete

FOGALMAK

- *elbeszélés, leírás, feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető*

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Matematika és természetismeret: szövegértés, a feladatok szövegének értelmezése
- Vizuális kultúra: szöveg és kép összefüggései
- Idegen nyelvek: udvariassági formulák, egyszerű üzenetek megfogalmazása a tanult idegen nyelven.
- Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: narratív szövegek, történetmondás történelmi eseményekről, hősekről.
- Természetismeret: anyaggyűjtés, vázlatkészítés.
- Digitális kultúra: internetes kapcsolattartó műfajok; rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása.

6. évfolyam

Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban – 12 óra

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG
Felelet, szóbeli beszámoló, vázlat	Az írásbeli megnyilatkozások műfajai, műfaji jellegzetességei A szövegalkotás fázisai A szövegalkotás mint tanulási módszer Kreatív írás
A leírás	
Az elbeszélés	
A párbeszéd	
A levél (hagyományos, elektronikus)	
A plakát, a meghívó	
A jellemzés	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szöveghű, értő szövegolvasás gyakorlása
- Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- Olvasási stratégiák alkalmazása
- A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata
- Szövegtípusok I. (felelet, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás, jellemzés, könyvismertetés, hagyományos levél, elektronikus levél: e-mail) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok III. (plakát, meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete

FOGALMAK

- *elbeszélés, leírás, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertetés*

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Matematika és természetismeret: szövegértés, a feladatok szövegének értelmezése
- Vizuális kultúra: szöveg és kép összefüggései
- Idegen nyelvek: udvariassági formulák, egyszerű üzenetek megfogalmazása a tanult idegen nyelven.
- Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: narratív szövegek, történetmondás történelmi eseményekről, hősekről.
- Természetismeret: anyaggyűjtés, vázlatkészítés.
- Digitális kultúra: internetes kapcsolattartó műfajok; rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása.

Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók – 54 óra

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG
Szóelemek, szófajok	Tulajdonnevek köznevesülése Köznevek tulajdonnévvé válása
Az ige fogalma	Történelmi ragadványnevek
Az igeidők	Melléknevek főnevesülése
Az igemódok	Melléknevek metaforikus jelentése
Az ige ragozása	Emberi tulajdonságok megjelenése az állandósult szókapcsolatokban
A leggyakoribb igeképzők	A számnevek megjelenése az állandósult szókapcsolatokban, mondókákban
Az igék helyesírása	Karinthy Frigyes: Tegeződés
A határozószó	Többszófajúság
A főnév	Szófajváltás
Személynevek és helyesírásuk	Az állandósult szókapcsolatok és a szófajok
A földrajzi nevek és helyesírásuk	Az igenevek kapcsolata a többi szófajjal
Az állatnevek, égitestek, márkanevek és helyesírásuk	A névmások szerepe a mondat- és szövegépítésben
Az intézménynevek, címek, díjak és helyesírásuk	Hagyományos és digitális helyesírási szótárak és portálok használata
A melléknév	A szófajok használatának nyelvhelyességi kérdései
A melléknevek helyesírása	
A számnév	
A számnév helyesírása	
A névmások	
A személyes és birtokos névmás	
A kölcsönös és visszaható névmás	
A mutató és kérdő névmás	
A vonatkozó, határozatlan és általános névmás	
Az igenevek: A főnévi igenév A melléknévi igenév A határozói igenév	
Viszonyszók, mondatszók	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Helyesírási készség fejlesztése
- A szójelentés, a metaforikus jelentés, a több szófajúság megismerése
- A szavak jelentésbeli szerepe és gyakorlati alkalmazása a szóbeli és írásbeli kommunikációban
- A szófajok felismerése helyes leírása a mondatban és a szövegben: ige, főnév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonzyszók, mondatszók
- Az iskolai helyesírási segédeszközök: szótár, szabályzat és helyesírási portálok önálló használata
- Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése
- Reflektálás a szöveg tartalmára

- A szöveghű és értő szövegolvasás gyakorlása
- A hagyományos és a digitális íráshasználat fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség kialakítása

FOGALMAK

- *szó, szóelem, szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyszók, mondatszók*

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Idegen nyelv: az adott szófajok megjelenése az idegen nyelvekben.

Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei – 4 óra

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG
A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat	Elméleti tananyag helyett gyakorlati feladatokat javasolunk: könyvtárak, múzeumok, kiállítások felkeresése, megtekintése
Sajtótermékek jellemző jegyei	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés
- Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken
- Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása
- Képzőművészeti gyűjtemények megismerése vezetéssel
- Részvétel múzeumpedagógiai és könyvtárismereti foglalkozáson, és az azt előkészítő osztálytermi órán
- Néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése
- Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról

FOGALMAK

- *könyvtár, katalógus, digitális adattárak, múzeum, kiállítás, gyűjtemény, sajtó, folyóirat, rovat, célcsoport, könyvismertetés*

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Digitális kultúra: Az online katalógus értelmező használata. Tájékozódás, keresés.

7. évfolyam

A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése – 10 óra

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG
Kommunikáció szóban és írásban	Kommunikációs helyzetek paródiái, karikatúrái
Alkalmi beszéd, ünnepi beszéd, köszöntő	
Hozzászólás, felszólalás, kiselőadás	Hagyományos és digitális iskolaújság szerkesztése: műfajok, szerkesztők, szerkesztési elvek
Vita és érvelés	
Kommunikációs zavar	A reklám médiumai, műfajai, hatásai Nyelvhelyesség és kommunikációs zavar
A tömegkommunikáció szerepe, feladatai, tájékoztató és véleményközlő műfajai	
Reklám, hirdetés, apróhirdetés	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek alkalmazása mindennapi helyzetekben
- A kommunikációs zavar felismerése, néhány megismert korrekciós lehetőség alkalmazása
- A szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- A közéleti megnyilatkozás alapjainak elsajátítása
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- Az önálló tanulási és ismeretszerzési képesség fejlesztése hagyományos és digitális források, eszközök használatával
- A tömeg- és digitális kommunikáció jellemzőinek megismerése
- A kommunikációs zavar felismerése, javítása
- Vita- és érvelési kultúra elsajátítása
- A közéleti beszédformák (felszólalás, hozzászólás, alkalmi beszéd) felismerése és alkalmazása

FOGALMAK

tömegkommunikáció, kommunikációs zavar, vélemény, vita, érv, cáfolat, hozzászólás, felszólalás, alkalmi beszéd

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Minden tantárgy: felszólalás, kiselőadás, (ünnepi) beszéd, részvétel beszélgetésben, vitában.
- Vizuális kultúra: szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban.
- Dráma és tánc: kifejező szövegmondás dramatikus játékban.
- Ének-zene: beszédhang, énekhang, beszédtempó, ritmus.

Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szószerkezetek, a szóösszetételek – 15 óra

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG
A mondat a szövegben, a mondatok csoportosítása	A mondatrészek és stilisztikai szerepük: nominális és verbális stílus
Az állítmány	Vonzatok és mondat szerkezetek
Az alany	A vonzatok vizsgálata a tanult idegen nyelvben, összevetése a magyar nyelv sajátosságaival
A tárgy	
Határozók	
Hely-, idő-, állapot- és módhatározó	A szószerkezetek jelentéstömörítő szerepe, különös tekintettel az állandósult szókapcsolatokra
Eszköz-, társ-, részes-, ok-, cél- és állandó határozó	
A jelzők	A szóösszetételek jelentéstömörítő szerepe, különös tekintettel az állandósult szókapcsolatokra
Minőség-, mennyiség-, birtokos és értelmező jelző)	
A mellé- és alárendelő szószerkezet	
Az egyszerű mondat szerkezete	
Az egyszerű mondat helyesírása	
Szóképzés	
Alárendelő szóösszetételek	
Mellérendelő szóösszetételek	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- A nyelv változásainak megfigyelése
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mondatfajták azonosítása a közlési szándék szerint a beszélt és az írott nyelvben
- Egyszerű mondat típusainak felismerése, elemzése
- Az egyszerű mondat központosítása
- Az összetett szavak helyesírásának alapvető szabályai
- A mellérendelő és az alárendelő szószerkezet fajtáinak megismerése, elemzése
- A mondatrészek megtanulása (alany, állítmány, tárgy, határozók [időhatározó, helyhatározó, részeshatározó, mód- és állapothatározó, ok- és célhatározó, eszköz- és társhatározó, állandó határozó]), jelző [minőségjelző, birtokos jelző, mennyiségjelző, értelmező]
- A szórend és a mondatjelentés kapcsolatának vizsgálata
- A szó elsődleges jelentésének, illetve a metaforikus jelentésnek elkülönítése, tudatos alkalmazása
- A főbb szóalkotási módok (szóösszetétel, szóképzés) ismerete
- Az összetett szavak alapvető helyesírási szabályainak elsajátítása
- Digitális és papíralapú iskolai helyesírási segédeszközök: szótárak és szabályzatok és helyesírási portálok önálló használata

FOGALMAK

egyszerű szó, összetett szó, mondatrészek, szószerkezetek (alárendelő: alanyos, tárgyias, határozós, jelzős; mellérendelő: kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető); szóösszetétel, szóképzés, szórend

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Idegen nyelvek: a tanult idegen nyelv szóalkotása, mondatalkotása.

A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal – 10 óra

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG
A köznyelv és csoportnyelvek	A nagy magyar nyelvjárások hangtani, szó-készletbeli jellemzőinek összevetése digitális anyagok segítségével
Nyelvjárások	
Ritkább szóalkotási módok	
Mozaikszók, ikerszók és szórövidülések	Torz mozaikszavak stílushatásai

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az anyanyelv állandóságának és változásának tudatosítása
- A nyelv főbb változatainak megismertetése (köznyelv, irodalmi nyelv, csoportnyelvek)
- A nyelvek megjelenési formáinak ismerete
- A tanuló környezetében előforduló nyelvjárás néhány jellegzetességének megfigyelése
- A nyelvi tolerancia kialakítása, fejlesztése
- A tanuló környezetében előforduló nyelvváltozatok azonosítása
- Anyanyelv, idegen nyelv, nemzetiségi nyelv összevetése

FOGALMAK

irodalmi nyelv, köznyelv, nyelvjárás, csoportnyelv, ifjúsági nyelv, jelnyelv

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a magyarság történetének kezdetei.
- Ének-zene: régi és új stílusú népdalok.
- Idegen nyelv: a nyelvjárások szerepe az idegen nyelvek esetében.
- Irodalom: szépirodalmi szövegek nyelve.

8. évfolyam

Könyvtárhasználat – 2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szövegek sajátosságainak megfigyeltetése, főbb fajtáinak tudatosítása: lineáris és nem lineáris, hagyományos és digitális szövegek
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata

FOGALMAK

szöveg, hagyományos szöveg, digitális szöveg, lineáris szöveg, nem lineáris szöveg

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Digitális kultúra: Az online katalógus értelmező használata. Tájékozódás, keresés.

Készüljünk a felvétélre! – 10 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A tanult hangtani, alaktani ismeretek megfigyeltetése és felismerése a szavakban
- A szófajok és mondatfajták megfigyeltetése és felismerése a szövegben
- A szókincs fejlesztése
- Az állandósult szókapcsolatok, a szólások, a közmondások, a szállóigék értelmezése
- A szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése
- Az olvasmány-feldolgozási stratégiák gyakoroltatása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- A szöveghű, értő szövegolvasás gyakoroltatása
- A hagyományos és a digitális írás fejlesztése
- Kreatív írásgyakorlatok alkalmazása
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- A megtanult szövegtípusok jellemzőinek felismerése és alkalmazása
- Helyesírási, nyelvhelyességi szabályoknak és a szövegtípusoknak megfelelő hagyományos és digitális szövegszerkesztési szabályok átisméltése

FOGALMAK

Az eddig tanult fogalmak átisméltése

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

-

Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban – 8 óra

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG
A szöveg megszerkesztettsége, szerkezeti egységei	Érvtípusok Egyenes érvelés, inverz érvelés
Szövegtípusok és műfaji, retorikai, stilisztikai jellemzői	
Az érv és a cáfolat	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Különbféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- A szövegtípusok műfaji, retorikai és stilisztikai jellemzőinek megismerése, áttekintése

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, jellemzés, érvelés, cáfolat

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Minden tantárgy: felszólalás, kiselőadás, (ünnepi) beszéd, részvétel beszélgetésben, vitában.
- Vizuális kultúra: szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban.
- Dráma és tánc: kifejező szövegmondás dramatikus játékban.
- Ének-zene: beszédhang, énekhang, beszédtempó, ritmus.

Összetett mondat a szövegben – 8 óra

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG
A mellérendelő összetett mondat	A többszörösen összetett mondat Körmondatok az irodalmi művekben Az idézés fajtái
Az alárendelő összetett mondatok	
A sajátos jelentés tartalmú mellékmondat	
Az összetett mondat helyesírása	
Az idézés	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A mondatfajták felismerése a közlési szándék és szerkezet szerint
- Az összetett mondatok típusainak megismerése
- Alárendelő és mellérendelő összetett mondatok elkülönítése
- A központosítás megtanulása az összetett mondatban
- Az idézés szabályainak elsajátítása

FOGALMAK

összetett mondat, alárendelés, mellérendelés, logikai viszonyok; idézet, idézés

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Idegen nyelvek: a tanult idegen nyelv szóalkotása, mondatalkotása.

Nyelvtörténet, a nyelvrokonság kérdései – játékosan – 7 óra

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG
A nyelvek osztályozása nyelvtípusok szerint	A rovásírás írásjegyei, fellelhető rovásírásos nyelvemlékeink
Nyelvünk eredete, rokonsága	A jövevényszavak jelentésváltozásai
Nyelvtörténet, nyelvemlékek	A nyelvújítás mulatságos túlkapásai
Az összetett mondat helyesírása	
Nyelvújítás	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- a nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző korok szövegeiben
- a szókincs változása, régi kifejezések, jövevényszavak gyűjtése irodalmi és beszélt nyelvi szövegekből
- a nyelvújítás és a nyelvújítók néhány szóalkotási módjának megismerése
- a magyar nyelv eredete, a nyelvrokonság hipotéziseinek megismerése

FOGALMAK

rovásírás, nyelvemlék, nyelvújítás, nyelvcsalád, nyelvrokonság, jövevényszó

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a magyarság történetének kezdetei.
- Ének-zene: régi és új stílusú népdalok.